

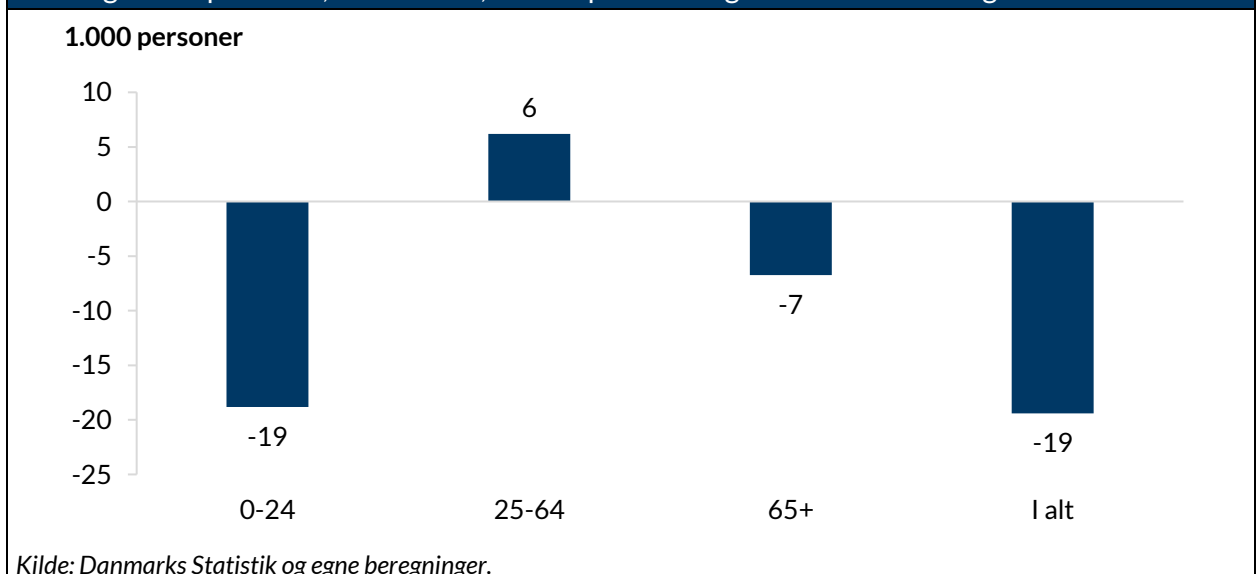
DEMOGRAFISK TRÆK FREM TIL 2025 NEDJUSTERES MED 3 MIA. KR. (FRA 20½ TIL 17½ MIA. KR.) PGA. NY BEFOLKNINGSFREMSKRIVNING

29-05-2019

AF CHEFØKONOM MADS LUNDBY HANSEN OG CHEFKONSULENT JØRGEN SLOTH BJERRE HANSEN | CEPOS |

- En ny befolkningsfremskrivning fra Danmarks Statistik (der kommer én gang årligt og er udgangspunktet for beregningen af det demografiske træk i Finansministeriet) indebærer en reduktion af det demografiske træk med 3 mia. kr. i 2025 (fra 20½ til 17½ mia. kr.).
- Det skyldes, at Danmarks Statistik forventer 19.000 færre børn og unge end i den tidligere prognose. Desuden forventes der 7.000 færre ældre over 65 år end tidligere.
- Det reducerer de forventede udgifter til skoler, daginstitutioner, plejehjem, sygehuse mv., hvis udgifterne skal følge det demografiske træk.
- Udgangspunktet for S og Vs økonomiske politik er, at det offentlige forbrug skal følge det demografiske træk.
- Det frie økonomiske råderum udgør ca. 21,5 mia. kr. i 2025 ifølge Finansministeriet.
- Men den nye befolkningsfremskrivning er forskellen mellem det demografiske træk og råderum øget fra 1 til 4 mia. kr.
- For de 4 mia. kr. kan man firedoble jobfradraget. Det betyder en skattelettelse på 5.000 kr. for en LO-familie.
- Alternativt kan man halvere registreringsafgiften eller næsten halvere topskatten.
- Det anbefales ikke at lade det offentlige forbrug følge det demografiske træk. I stedet bør serviceniveauet hæves via reformer af den offentlige sektor, som øger produktiviteten

Ændring i antal personer, 2019-2025, forskel på 2018- og 2019 fremskrivning

Det demografiske træk på det offentlige forbrug har fået en meget fremtrædende plads i valgkampen. Venstre vil lade det offentlige forbrug stige med 20½ mia. kr. frem til 2025, så udgifterne følger det demografiske træk. Tilsvarende vil Socialdemokraterne også som udgangspunkt lade det offentlige forbrug vokse med det demografiske træk, hvortil kommer et ekstra udgiftsløft.

Det demografiske træk på det offentlige forbrug er et udtryk for, hvordan ændringer i befolkningsudviklingen mekanisk set påvirker det offentlige forbrug under forudsætning af, at der skal bruges samme udgift pr. bruger af det offentlige forbrug (dvs. samme udgift pr. barn i daginstitution/skoleelev/hospitalspatient). Et forsimplet eksempel kan illustrere det demografiske træk: Hvis der i år 0 er 100 skoleelever og der i år 1 er 101 elever, er det demografiske træk på 1 pct.

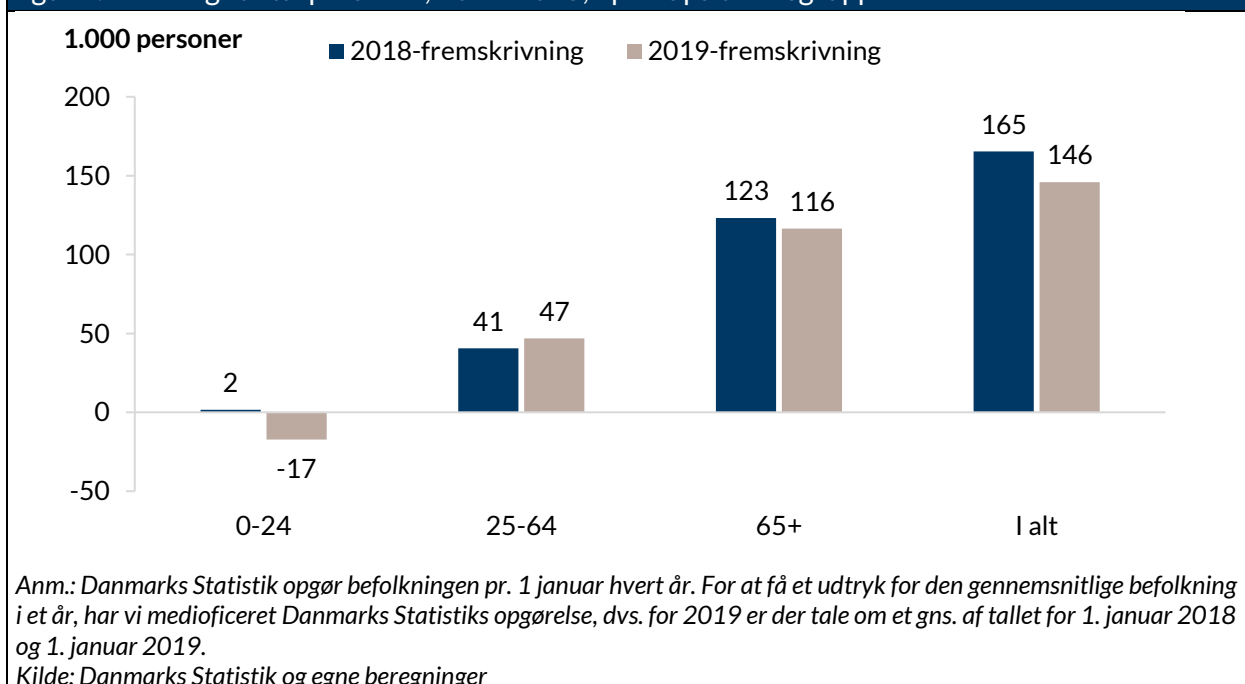
Finansministeriet har senest opgjort det demografiske træk til 20½ mia. kr. frem til 2025 (0,65 pct. årlig vækst) i *Konvergensprogram 2019*, som udkom i april 2019. Finansministeriets opgørelse er baseret på Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning fra maj 2018.

16. maj 2019 udkom Danmarks Statistiks nye befolkningsfremskrivning. Den er således ikke med i Finansministeriets opgørelse af det demografiske træk i *Konvergensprogram 2019*. CEPOS har på baggrund af bl.a. Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivninger og en aldersopdelte udgiftsprofil fra Finansministeriet regnet på betydningen af den nye befolkningsfremskrivning. Resultatet er, at det demografiske træk frem til 2025 nedjusteres med ca. 3 mia. kr., fra 20½ mia. kr. til 17½ mia. kr. Nedjusteringen skyldes primært, at der kommer færre børn og unge end hidtil forventet (pga. færre fødsler), samt at der forventes en lavere stigning blandt de ældre som følge af lidt større dødelighed, jf. herunder.

NY BEFOLKNINGSPROGNOSE: MINDRE STIGNING I BØRN/UNGE SAMT ÆLDRE END HIDTIL FORVENTET FREM TIL 2025

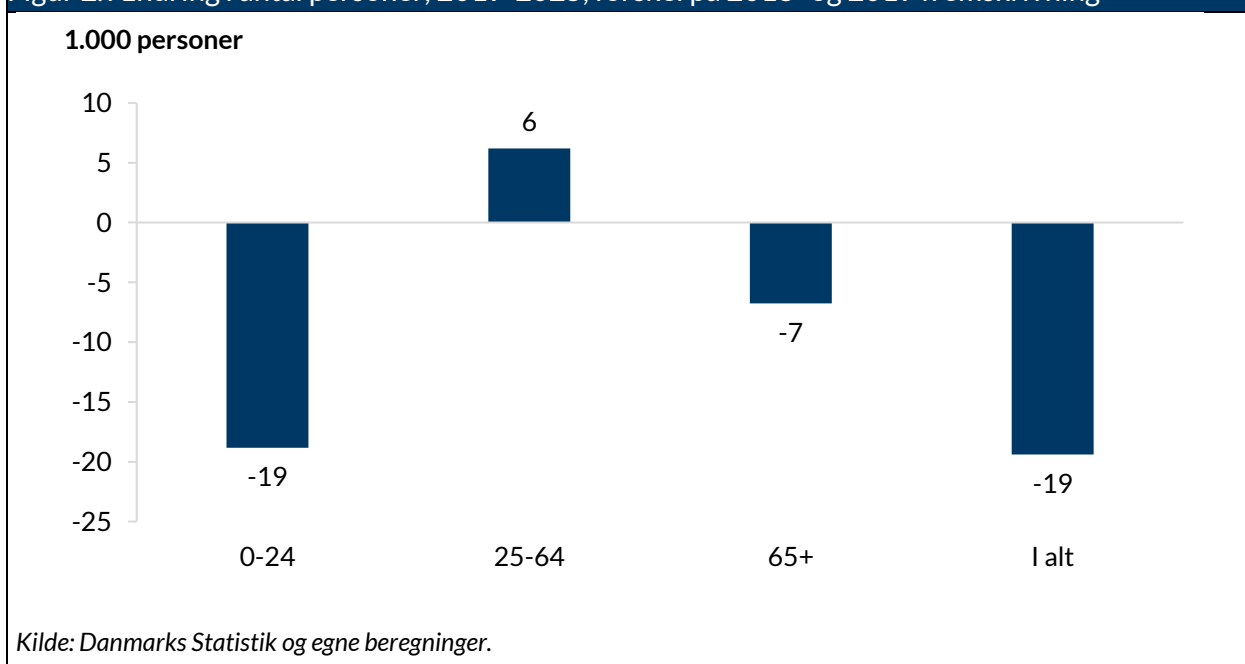
I Danmarks Statistiks 2018-fremskrivning forventede man samlet en stigning i befolkningen på 165.000 personer frem mod 2025. [I den nye 2019-fremskrivning](#) forventer man derimod kun en stigning på 146.000 personer, dvs. et fald på 19.000 ift. 2018-fremskrivningen, jf. figur 1.

Figur 1. Ændring i antal personer, 2019-2025, opdelt på aldersgrupper

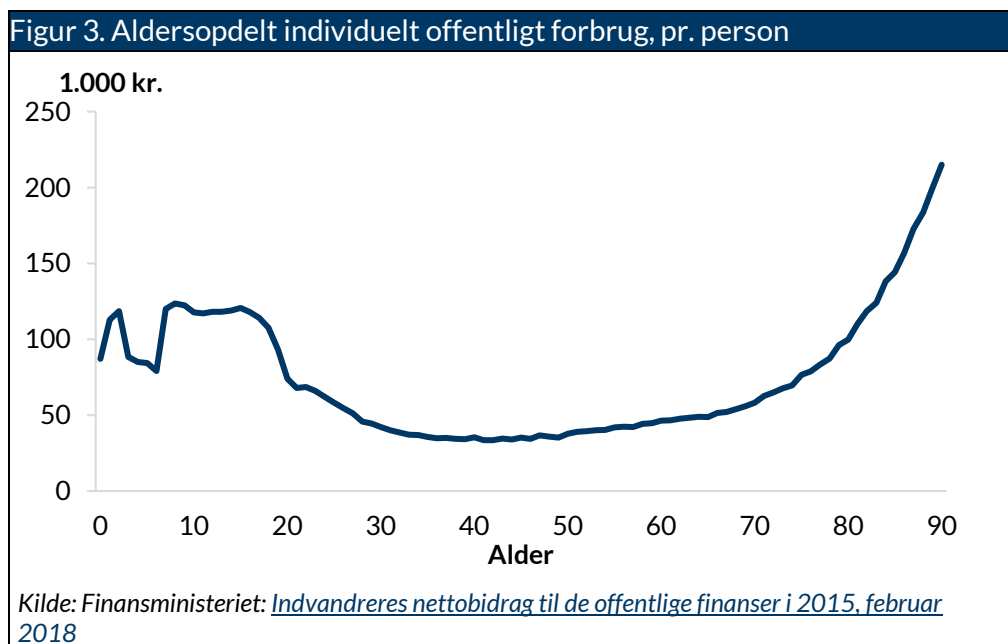
Forskellen i befolkningsudviklingen i de to fremskrivninger påvirker ændringen i det demografiske træk. Som nævnt er ændringen i den samlede befolkningstilvækst på -19.000 personer frem til 2025. Ændringen er drevet af, at der kommer 19.000 færre børn og unge under 25 år. Desuden er der 7.000 færre ældre over 65 år, samt 6.000 flere i den arbejdsdygtige alder (25-64 år), jf. figur 2.

Figur 2. Ændring i antal personer, 2019-2025, forskel på 2018- og 2019 fremskrivning

Denne ændring i befolkningsudviklingen trækker i retning af et mindre demografisk træk frem til 2025 end i Finansministeriets seneste opgørelse i *Konvergensprogram 2019*. Det skyldes, at når der er en mindre stigning i børn, unge og ældre, så vil der være et mindre udgiftspres, fordi der umiddelbart skal bruges færre penge på at opretholde udgiftsniveauet per bruger.

Det demografiske træk på det offentlige forbrug er især koncentreret blandt børn og unge (vuggestue, børnehaver, folkeskoler, gymnasier og universiteter) samt ældre (hospitaller og plejehjem), jf. figur 3.

En grov opgørelse (hvor der ses på intervaller som 0-24-årige etc.), viser at ændringen i det demografiske træk som følge af den nye 2019-befolkningsfremskrivning er på ca. 3 mia. kr., jf. tabel 1.

Tabel 1. Grov opgørelse af ændringen i det demografiske træk frem til 2025 som følge af ny befolkningsprognose

Alder	Ændring, antal (1.000 personer)	Offentligt forbrug pr. person, 1.000 kr.	Ændring, mia. kr.
0-24 år	-19	100	-1,9
25-64 år	6	41	0,3
65+ år	-7	103	-0,7
I alt, individuelt	-19		-2,3
Kollektivt	-19	26	-0,5
I alt	-19		-2,8

Anm.: For de 65+ årige er der mht. den gns. udgift pr. person anvendt aldersgruppen 65-90 årige.

Kilde: Danmarks Statistik, Finansministeriet og egne beregninger

I den præcise opgørelse (som giver resultatet i denne analyse om, at det demografiske træk frem til 2025 er 3 mia. kr. lavere end hidtil vurderet) anvendes 1-årsintervaller. Det er de tal, der er afbilledet i figur 3. Finansministeriet har således opgjort, hvor meget de enkelte aldersklasser trækker på det offentlige forbrug. F.eks. har ministeriet beregnet, hvor meget en 2-årig i gennemsnit trækker på vuggestue, læge mv. Tilsvarende har ministeriet opgjort, hvor meget en gns. 83-årig trækker på plejehjem, hjemmehjælp, sygehus mv. Disse udgifter ganget med ændringen i antallet i en given aldersklasse danner udgangspunkt for den samlede ændring i det demografiske træk. Hertil kommer et bidrag fra det kollektive forbrug (forsvar, domstole, politi), hvor det antages at udgifterne stiger i takt med det samlede befolkningstal. I den præcise beregning anvendes 1-årige aldersklasser i intervallet 0-100 år¹. Den præcise beregning viser som nævnt, at ændringen i det demografiske træk er på ca. 3 mia. kr. Dvs. det demografiske træk frem til 2025 reduceres fra 20½ mia. kr. til 17½ mia. kr.

DET DEMOGRAFISKE TRÆK ER IKKE PLIGTMILLIARDER – OG BØR IKKE ANVENDES UKRITISK TIL AT ØGE DET OFFENTLIGE FORBRUG

Finansministeriet opgør det demografiske træk, men advarer også mod at anvende begrebet ukritisk²:

"Beregningen af det demografiske træk skal generelt fortolkes varsomt... Det demografiske træk tager blandt andet ikke højde for mulige produktivitetsforbedringer i det offentlige og indgår som ét blandt mange input i den løbende tilrettelæggelse af finanspolitikken.

...

Det demografiske træk kan derfor ikke sammenlignes med behovet for øget offentligt forbrug.

Det skal desuden understreges, at der i beregningen ikke tages højde for, at omkostningen ved en ekstra bruger kan adskille sig fra de gennemsnitlige omkostninger pr. bruger. Navnlig hvad angår det kollektive offentlige forbrug, vil en stigning i befolkningen ikke automatisk afstedkomme en proportional stigning i udgifterne til forsvar, politi, administration mv."

Nogle debattører mener desuden, at det demografiske træk er "pligtmilliarder", som man SKAL bruge på det offentlige forbrug.

Det demografiske træk behøver dog ikke at blive dækket gennem udgiftsstigninger: Hvis serviceniveauet skal fastholdes, kan dette alternativt ske ved at øge produktiviteten. Hvis produktiviteten i

---

¹ Hertil kommer en effekt af sund aldring, som ikke har en synlig effekt, når man tager differencen mellem de to fremskrivninger.

² Kilde: [Finansministeriets svar](#) på Finansudvalgets spørgsmål nr. 582 (Alm. del) af 24. april 2019

den offentlige service løftes svarende til det demografiske træk, kan det stigende antal ældre få samme serviceniveau som i dag, uden at der er behov for at tilføre flere penge.

Der er flere måder at øge produktiviteten på i den offentlige sektor, bl.a. ved at øge udbredelsen af præstationsafhængig løn samt ved øget konkurrenceudsættelse (for eksempel udlicitering).

Samtidig er det værd at huske på, at Danmark i dag et af de OECD-lande, hvor det offentlige forbrug fylder mest i økonomien, kun overgået af Sverige.